

Lisa

Järva Vallavolikogu

xx.xx.2022

määrusele nr

Järva valla eelarvestrateegia aastateks 2022-2026

Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia peaeesmärk on tagada stabiilne ja jätkusuutlik eelarvepoliitika, mis võimaldab ellu viia Järva valla arengukavas toodud valdkondade eesmärgid. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel ja investeringuprojektide kavandamisel ning investeringuteks toetuste taotlemisel.

Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi KOV) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia tuleb koostada vähemalt nelja eelseisva eelarveaasta kohta¹.

Eelarvestrateegiat uuendatakse igal aastal täpsustades eelseisva aasta kavasid ning täiendades aastase prognoosi võrra. Seega kohandatakse valla keskpika ajavahemiku plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengueesmärkides.

Järva valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS)² § 20 nõuetele.

Vastavalt KOFS § 20 lõikele 3 tuleb esitada kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeringute osas, investeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ja likviidsete varade muutus, informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel³ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada Rahandusministeeriumile hiljemalt 30. oktooberiks (KOFS § 30 lõige 3).

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37¹ sätestab, et arengukava osa või sellega seotud iseseisev dokument on eelarvestrateegia, mille nõuded on määratud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (KOFS). Järva valla 27.08.2020 määruse nr 16

¹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020064?leiaKehtiv>

² Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020066?leiaKehtiv>

³ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaeelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ja vormid <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005?leiaKehtiv>

"Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord" § 1 lõikes 3 määratakse, et eelarvestrateegia on arengukavaga seotud iseseisev dokument.

Vastavalt KOFS-ile jagatakse eelarve kui ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus. KOFS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta.

Järva valla sõltuvad üksused⁴ olid 2021. aastal Eesti Piimandusmuuseum SA ja A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel SA.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad veel SA Valgehobusemäe Suusa- ja puhkekeskus ning AS Järva Haldus. Need kaks asutust ei ole sõltuvad üksused ning sellepärast neid eelarvestrateegias ei kajastata.

Järva valla arengute kavandamisel on aluseks Järva valla arengukavas 2022-2030 sätestatud strateegilised eesmärgid.

1) Järva vald on strateegiliselt juhitud ja võimekas võrgustikupõhine omavalitsus, kus rakendatakse parimaid praktikaid piirkonna konkurentsivõime ja tasakaalustatud arengu tagamiseks;

2) kõigis Järva valla piirkondades on puhas elukeskkond ning heal tasemel kohalikud teenused ja taristu, valla piirkonnad on omanäolised ja kutsuvad, vallaelanikud on oma elukohaga rahul;

3) Järva vald on sidus ja koostööd tegev omavalitsus.

Lisaks on eelarvestrateegias lähtutud teehoiukavast.

⁴ Sõltuv üksus – raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksustelt, riigilt, muudelt avalik-õiguslikelt juriidilistelt isikutelt või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest, või on saanud toetust või renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Sisukord

1. MAJANDUSLIK OLUKORD RIIGIS	4
2. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JÄRVA VALLAS.....	5
3. EELARVESTRATEEGIA EELARVE OSAD	14
3.1. Põhitegevuse tulud.....	14
3.1.1. Maksutulud.....	15
3.1.2. Kaupade ja teenuste müük.....	15
3.1.3. Saadavad toetused	15
3.2. Põhitegevuse kulud	17
3.3. Investeermistegevus.....	19
3.4. Finantseermistegevus.....	20
3.5. Likviidsete varade muutus.....	21
4. INFO EELARVESTRATEEGIA PERIOODIKS KAVANDATAVATE KOHALIKE MAKSUDE JA MAAMAKSU MUUDATUSTEST.....	21
5. ÜLEVAADE KOV ÜKSUSEST JA ARVESTUSÜKSUSTEST	22
6. ARVESTUSÜKSUSE PÕHITEGEVUSE TULEM	23
7. ARVESTUSÜKSUSE VÕLAKOOREM.....	24
8. TUNDLIKKUSE ANALÜÜS.....	24

1. MAJANDUSLIK OLUKORD RIIGIS

2022. aasta kevadel esitas Rahandusministeerium oma kodulehel kevadise majandusprognoosi. Siin on selle lühikokkuvõte.

Prognoosieelduste fikseerimise ajaks märtsi keskpaigas ei olnud Vene agressioonile Ukrainas näha mingisugust tõenäolist lahendust, mida oleks võinud kasutada Eesti ja meie lähemate kaubanduspartnerite majandusarengu hindamisel.

Enne Venemaa sõjalise agressiooni algust Ukrainas oli Eesti majanduse seis hea ning väljavaated optimistlikud. Viirusekriisist tuli Eesti välja edukalt – viimase kahe aasta keskmine majanduskasv oli sisuliselt EL kiireim. Eesti edaspidist majanduskasvu oleks kenasti toetanud ka EL suurte majanduste lõplik taastumine viirusekriisist 2022. aastal, mida kõik märgid näitasid. Energiahindade ülikiire tõus oleks siiski ka ilma sõja puhkemata vähendanud SKP reaalkasvu.

Valitud eeldustel jääb Eesti majanduse reaalkasv 2022. aastal umbes 4 protsendipunkti võrra madalamaks võrreldes sõja mittepuhkemise stsenaariumiga ehk reaalne SKP sellel aastal natukene väheneb. Lisandväärtuse loomist takistavad nii ekspordi- kui ka impordipiirangud ja lisaks väiksem tarbimis- ja investeerimisjulgus. Langusele aastases võrdluses aitab kaasa ka 2021. aasta viimase kvartali väga kiire kasv, mis oli põhjustatud ühekordsetest teguritest. Kerge majanduskasv taastub 2023. aastal, kuid see jääb varem arvatust madalamaks.

Tarbijahinnad kasvavad 2022. aastal 12,7%, mis toob kaasa reaalsissetulekute ja eratarbimise vähenemise.

Kõige konkreetsemalt mõjutavad Eesti majandust vähemalt lähemas tulevikus erinevad takistused kaubavahetuses Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga.

Oluliseks sisendiks on ka maailmaturgudel kujunevad toidu, toormete ja energiakandjate hinnad. Juba sügisest alates on nii energiakandjate hetkehinnad kui ka hindade tulevikuootused olnud tõusutrendil ja lisaks teinud läbi suuri kõikumisi, viidates tuleviku ebaselgusele.

Eesti majandus on pärast järsku langust 2020. aasta kevadel kenasti kosunud ja ületab oma tasemelt ka enne viirusekriisi tehtud prognoose. Jõulisele taastumisele on aidanud oluliselt kaasa info-side-sektor, mille pikalt kestnud kiire kasv aeglustus viirusekriisis vaid veidi. Eelmisel aastal taastusid kenasti ka veondus-laondus ja töötlev tööstus, mille kasvuperspektiiv oli veel paar kuud tagasi väga hea. 2022. aastal oleks võinud jalad alla saada ka turismisektor, kuid geopoliitilised pinged meie regioonis heidutavad kaugemalt tulevad turistid taas eemale.

Kõige otsesem mõju Eesti majandusele selles kriisis tuleb väliskaubanduse piirangute kaudu. Prognoos lähtub kaubavahetuse katkemisest Vene-Valgevene-Ukraina suunal, millele lisandub ka Eesti ülejäänud kaubanduspartnerite tagasihoidlikum nõudlus seoses suurenenud ebakindluse ning tarneraskustega.

Sisenõudluse kiirele kasvule eelmisel aastal järgneb 2022. aastal langus. Selle tingib ettevõtete investeeringute selge vähenemine kahel põhjusel. Esiteks olid eelmisel aastal ettevõtete investeeringud paisutatud ajutise kuid väga suure investeeringu kaudu, mis aasta lõpus juba osaliselt realiseeriti. Teiseks on hinnatõus ehituses olnud väga kiire, mis sunnib planeeritud investeeringuid edasi lükkama. Kolmandaks ei soodusta sõjasündmused praegu pika tasuvusajaga projektidega alustamist, mis samuti soodustab juba kavandatud investeeringutega ootama olukorra selginemiseni.

Eratarbimise kasv osutus 2021. aastal oodatust suuremaks, kuna septembris vabanenud pensioniraha kulutati suures koguses juba enne aasta lõppu. 2022. aastal on oodata eratarbimise reaalmahu langust, kuigi tarbimiskulutused eurodes kasvavad. Kaupade ja teenuste tarbimise languse toob endaga kaasa kiirenev hinnatõus, mida ei suuda kompenseerida sissetulekute kasv. Üle kümne protsendi ulatuv tarbijahindade kasv ületab selgelt nii palgatulu kui ka pensionitulu kasvu.

Sõjategevusega kaasnenud energia- ja toorainehindade tõus kiirendab tarbijahindade kasvu tänavu 12,7 protsendini, millest poole annavad energiakandjad. Lisaks tõstab toidutoorme hindu Euroopa viljaaida võimetuse kasvatada ja eksportida tarvapärases koguses põllumajandussaaduseid. Eestis on 2022. aastal oodata toidukorvi kallinemist kümnendiku võrra. Püsib ka eelmisel aastal kiirenenud tööstuskaupade hinnatõus, mis algas viirusekriisist tulenevate tarneraskustega ja mida võimendab nüüd erinevate tootmissisendite kiire hinnatõus. Energiahindade mõningane langus järgmisel aastal viib tarbijahindade aastakasvu 2% lähedale ja sealt edasi veelgi madalamale.

Tööturg on pärast koroonakriisi jõudsalt taastunud, mis on väljendunud nii hõivatute arvu suurenemises kui ka mõõdukalt kiire palgakasvu jätkumises. Senini on turismisektori hõive jätkuvalt allpool kriisieelset taset, kuid koroonapiirangute leevenedes võiks käesoleval aastal oodata majutuses ja toitlustuses jõulisemat taastumist.

2. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JÄRVA VALLAS

Järva vald on üks kolmest omavalitsusest Järva maakonnas asudes maakonna põhjaosas. Praegune Järva vald alustas uue avalik-õigusliku juriidilise isikuna tegevust 21. oktoobril 2017, mil haldusreformi tulemusena ühinesid Järva-Jaani vald, Koigi vald, Kareda vald, Albu vald, Ambla vald, Imavere vald ja Koeru vald.

Järva valla pindala on kokku 1 223 ruutkilomeetrit. Järva vallas on 1 alev, 5 alevikku ja 100 küla, kus elas 01.01.2021 seisuga 8 829 elanikku ning 01.01.2022 seisuga 8 812 elanikku. Aastaga on elanike arv vähenenud 17 inimese võrra.

2022. aasta veebruarikuu seisuga oli maksumaksjate arv 4 044 inimest. Võrreldes 2021. aasta sama aja seisuga on maksumaksjate arv samal tasemel.

Tabel 1 Maksumaksjad 2018 -2022

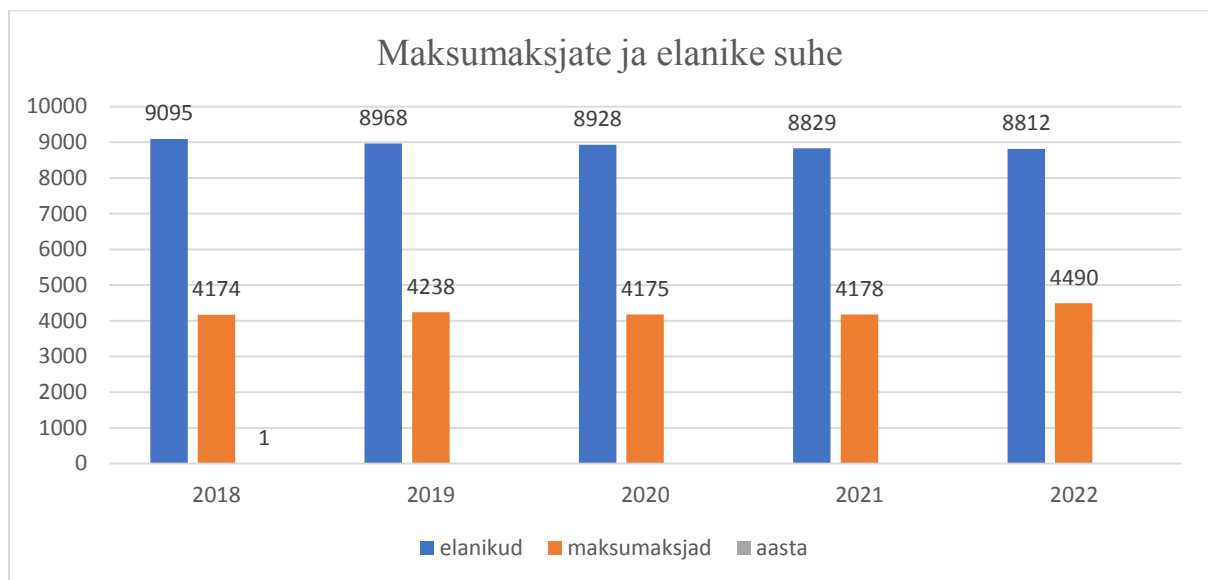
aasta/ kuu	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
2018	4 049	4 072	4 105	4 132	4 148	4 275	4 164	4 220	4 189	4 171	4 209	4 352

2019	4 824	4 077	4 153	4 146	4 167	4 234	4 191	4 186	4 183	4 173	4 174	4 350
2020	4 810	4 072	4 102	4 052	4 031	4 126	4 062	4 132	4 133	4 148	4 140	4 287
2021	4 851	4 044	4 045	4 052	4 061	4 180	4 153	4 178	4 131	4 089	4 078	4 256
2022	4 935	4 044										

Tabel 2. Elanikud 01.01.2018 – 01.01.2022 seisuga

aasta	elanikud
2018	9095
2019	8968
2020	8928
2021	8829
2022	8812

Joonis 1 Elanike ja maksumaksjate suhe 2018 – 2022

Valla üks peamistest tuluallikatest on üksikisiku tulumaks (FIT). Tabelist on näha, et 2020. aasta (esimene COVID-19 pandeemia aasta) oli FIT laekumine ainult 2,96% 2019. aasta laekumisest ja 3,16% tekkepõhisest täitmisest.

2021. aasta täitmised on vastavalt 5,57 ja 5,13%. See näitab, et tulumaksu laekumine on peale 2020. aastat taastunud.

Tabel 3 Üksikisiku tulumaksu laekumine 2018 – 2022 kuude lõikes

2018			2019		2020		2021		2022	
kuu	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%
jaanuar	628 385	9,82	638 250	9,22	683 081	9,73	712 817	9,55	765 028	9,45

veebruar	481 953	7,53	515 381	7,44	555 842	7,92	570 223	7,64	626 546	7,74
märts	509 456	7,96	531 876	7,68	584 527	8,33	582 115	7,80	645 183	7,97
aprill	495 309	7,74	575 640	8,31	550 110	7,84	581 872	7,80	641 358	7,92
mai	509 959	7,97	562 281	8,12	583 057	8,31	629 362	8,43	678 818	8,39
juuni	548 016	8,56	590 653	8,53	572 473	8,16	595 175	7,98	569 037	7,03
juuli	566 021	8,84	599 310	8,65	613 137	8,74	643 069	8,62		
august	560 838	8,76	590 969	8,53	593 578	8,46	642 600	8,61		
september	542 600	8,48	603 655	8,72	598 905	8,54	646 400	8,66		
oktoober	583 634	9,12	620 528	8,96	666 853	9,50	704 151	9,44		
november	537 854	8,40	603 541	8,71	602 164	8,58	663 251	8,89		
detsember	571 869	8,94	588 161	8,49	624 651	8,90	659 795	8,84		
kassa täitmine	6 535 894		7 020 245	7,41	7 228 378	2,96	7 630 830	5,57	3 925 971	
eelarve	6 399 504		6 926 090	8,23	7 016 831	1,31	7 462 009	6,34	8 094 576	48,50
tekke täitmine	6 535 894		7 053 105	7,91	7 275 791	3,16	7 649 339	5,13		
kassa +,-	-136 390		-94 155		-211 547		-168 821		4 168 605	
tekke +,-	-136 390		-127 015		-258 960		-187 330			

2022. aasta I kvartalis oli tulumaksu laekumine võrreldes 2021. aasta I kvartaliga 8,3% rohkem, kuid seda tänu jaanuarikuu väga heale laekumisele. Aprillikuu laekumine jäi paraku alla prognoositule.

Tulude väljamaksete teostajate arv oli 2021. aastal keskmiselt 1365 juriidilist isikut. 2022. aasta 4 kuuga on see 1353.

Tulusaanute arv oli 2021. aasta jaanuaris 5021 inimest, kuid siin kajastuvad ka need inimesed, kellel pangaintressid. Veebruaris oli see arv 4605 inimest ning aasta keskmiselt 4686 inimest.

2021. aasta 4 kuuga oli tulusaanute arv 4741 inimest.

2022. aasta esimese 4 kuuga oli tulusaanute arv 5240 inimest ning 4 kuu keskmine 4949 inimest.

Valla suurimad tööandjad 2021. aastal töötajate arvu poolest on: Järva Vallavalitsus, Konesko AS, Stora Enso Eesti AS, Koeru Hooldekeskus SA, Järva Tarbijate Ühistu, Aravete Agro AS.

Valla suurimad tööandjad 2021. aastal tulumaksu poolest: Järva Vallavalitsus, Konesko AS, Stora Enso Eesti AS, Koeru Hooldekeskus, Järva Tarbijate Ühistu, Graanul Invest AS.

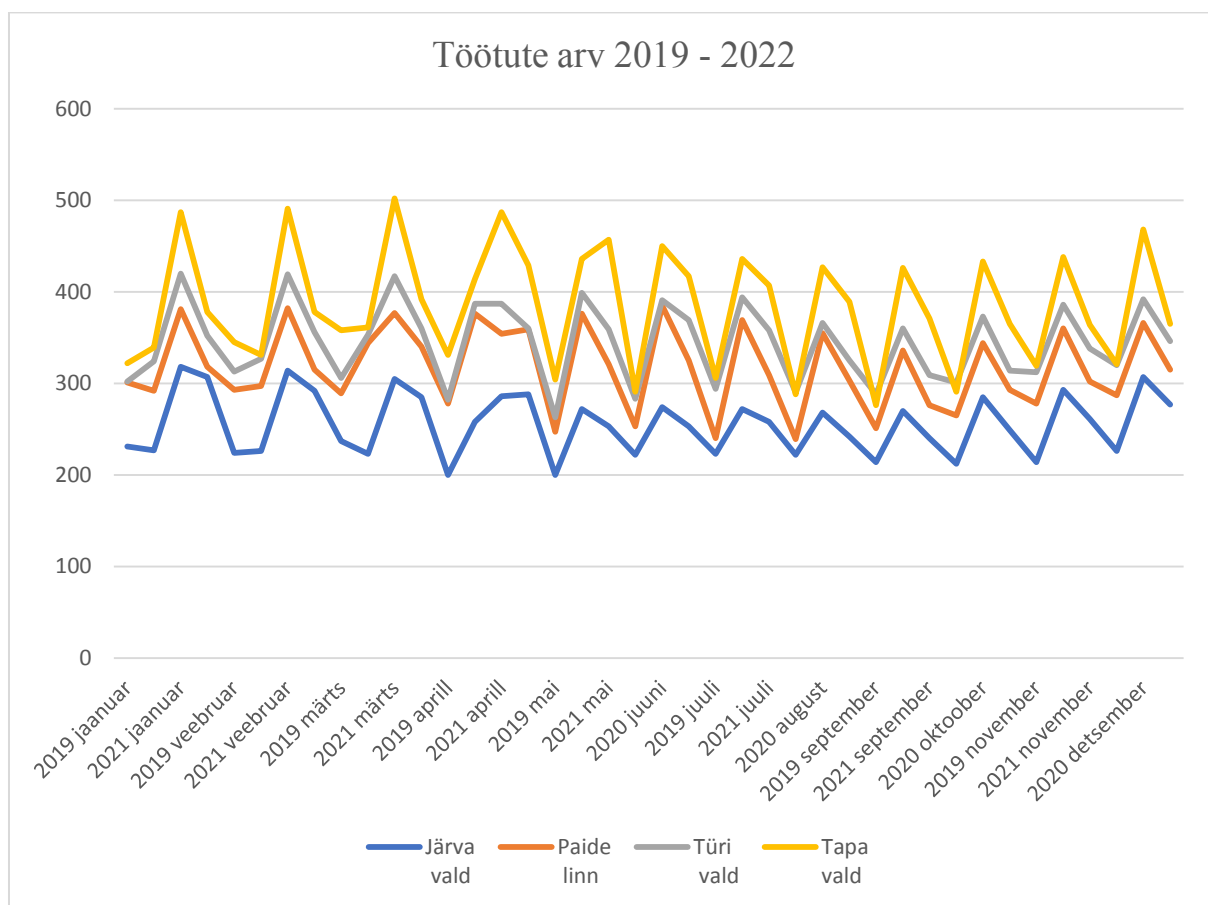
Registreeritud töötute arv ⁵ on eelnevatel aastatel vallas olnud 250 – 320 inimese vahel. Seoses eriolukorraga on töötuid vallas tulnud juurde üle 100 inimese, ulatudes 2021. aasta jaanuari kuu lõpu seisuga 318 inimeseni. 2022. aasta aprillikuu seisuga on vallas töötuid 288 inimest.

Tabel 4 Töötud kuude kaupa 2019 -2022

⁵ <https://www.tootukassa.ee/content/tootukassast/registreeritud-tootud>

aasta, kuu	Järva vald	Paide linn	Türi vald	Tapa vald	vabariik
2019 jaanuar	231	301	302	322	33 050
2020 jaanuar	227	292	324	339	36 594
2021 jaanuar	318	381	420	487	56 387
2022 jaanuar	307	318	352	378	44 993
2019 veebruar	224	293	313	345	33 573
2020 veebruar	226	297	327	331	36 676
2021 veebruar	314	382	419	491	56 903
2022 veebruar	292	315	356	378	44 601
2019 märts	237	289	306	358	33 300
2020 märts	223	344	353	361	40 886
2021 märts	305	377	417	502	57 799
2022 märts	285	340	360	392	45 767
2019 aprill	200	278	282	331	31 520
2020 aprill	258	376	387	414	48 362
2021 aprill	286	354	387	487	55 513
2022 aprill	288	359	360	429	46 926
2019 mai	200	247	263	304	30 113
2020 mai	272	376	399	436	50 224
2021 mai	253	321	359	457	52 040
2019 juuni	222	253	283	291	30 222
2020 juuni	274	385	391	450	51 026
2021 juuni	253	325	369	417	49 810
2019 juuli	223	240	294	306	21 511
2020 juuli	272	369	394	436	50 701
2021 juuli	258	309	358	407	48 360
2019 august	222	239	290	288	31 485
2020 august	268	355	366	427	48 840
2021 august	242	303	325	389	46 173
2019 september	214	251	288	276	30 994
2020 september	270	336	360	426	48 749
2021 september	240	276	309	371	44 043
2019 oktoober	212	265	301	291	32 155
2020 oktoober	285	344	373	433	50 160
2021 oktoober	249	293	314	365	43 536
2019 november	214	278	312	319	33 189
2020 november	293	360	386	438	51 167
2021 november	261	302	338	364	43 436
2019 detsember	226	287	320	321	34 400
2020 detsember	307	366	392	468	53 724
2021 detsember	277	315	346	365	44 091

Joonis 2

Tabel 5 Töötute suhe elanikesse

aasta	elanikud	töötud	%
2019	8968	218,8	2,439
2020	8928	264,6	2,964
2021	8829	271,3	3,073
2022*	8812	293	3,325

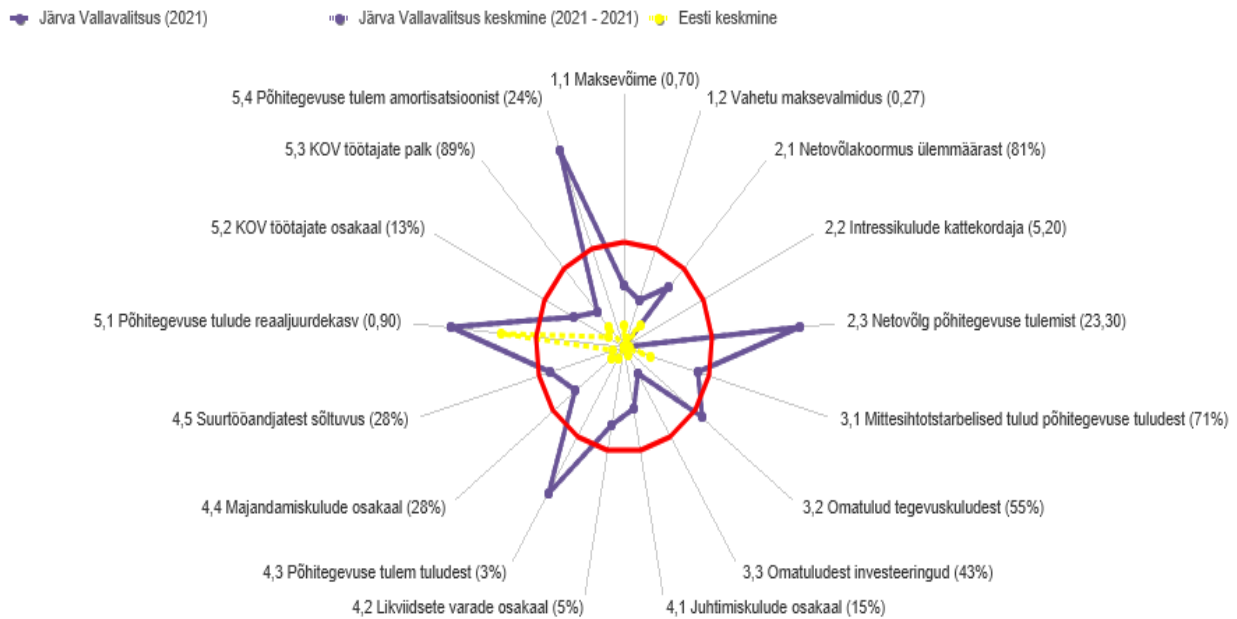
*4 kuu andmed

Nagu tabelist 4 näha, siis töötute % võrreldes elanikega on kasvanud 4 aasta jooksul peaaegu 1% võrra.

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav riigipilve teenuse kaudu riigiraha.fin.ee

Rahandusministeerium koostab kohalike omavalitsuste finantsandmete alusel finantsvõimekuse radarit⁶, mille eesmärk on kirjeldada KOV-ide finantsseisundit ja nende jätkusuutlikust. Finantsvõimekuse radar koosneb 17 näitajast, mis on jaotatud vastavalt kirjeldusvõimele viide kategooriasse: lühiajaline maksevõime, pikaajaline maksevõime, iseseisvus, paindlikkus ja jätkusuutlikkus.

Joonis 3 Finantsvõimekuse radar 2021

Järva valla finantsvõimekuse radar aasta 2021 kohta näitab, et enamus olulisemaid valla finantsnäitajaid asub õigel pool riskipiiri ehk joonisel punase ringi sees. Siiski on 4 näitajat, mis asuvad sealt ka väljas:

- ✓ Netovõlg põhitegevuse tulemist (näitaja kirjeldab, mitme aasta jooksul on KOV võimeline tasuma enda võlakohustused, kui netovõlg väheneb graafikujärgselt ja põhitegevuse tuleml ning intressikulu jäävad konstantseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus);
- ✓ Põhitegevuse tuleml tuludest (näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimis võimekust ning peegeldab võimet reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda nõrgem on KOVi positsioon omavahenditest

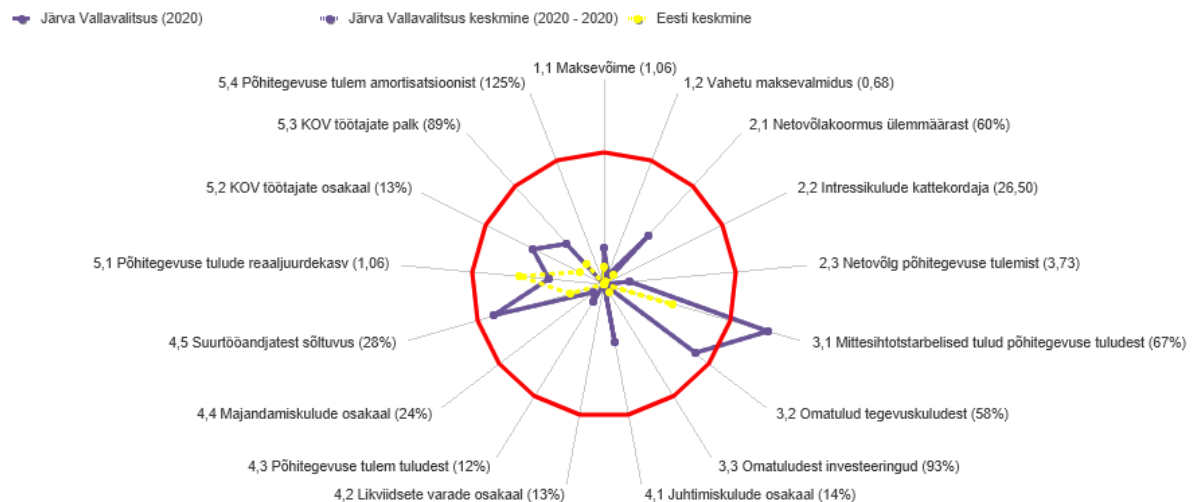
⁶ KOVide finantsülevaated riigiraha.fin.ee lehelt
<https://riigiraha.fin.ee/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=riigiraha.qvw&lang=en-US&host=local&anonymous=true/>

investeeringuid teostada ja ootamatutes finantsolukordades iseseisvalt hakkama saada);

- ✓ Põhitegevuse tulude reaaluurdekasv (näitaja kirjeldab põhitegevuse tulude reaaluurdekasvu. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda aeglasem on KOVi põhitegevuse tulude kasv võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga);
- ✓ Põhitegevuse tuleme amortisatsioonist (näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimis võimekust olemasoleva vara seisundi säilitamiseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et väliste rahastamisallikate puudumisel ei suuda KOV omavahenditest vara asendusinvesteeringuid teostada).

Kui vaadata aga 2020. aasta finantsradarit, siis on see hoopis teistsugune – näitajad on oluliselt paremad ning ainult üks näitaja on punasest ringist väljas.

Joonis 4 Finantsvõimekuse radar 2020

Tabel 6 Finantsvõimekuse radari seletused

Näitaja	Valem	Näitaja kirjeldus ja seos RISIKIJOONEGA
1. Lühiajaline maksevõime		Lühiajalise maksevõime näitajad kirjeldavad KOVi võimet tasuda lühiajalisi kohustusi tähtaegselt. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOVi võib tekkida raskusi lühiajaliste kohustuste täitmisega.
1.1. maksevõime	$\text{käibevara} \div \text{lühiajalised kohustused}$	Näitaja kirjeldab KOVi võimet katta võlausaldajate lühiajalised nõuded käibevaraga. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi täita.
1.2. vahetu maksevalmidus	$\text{raha kassas ja pangakontodel} \div \text{lühiajalised kohustused}$	Näitaja kirjeldab, kui suure osa lühiajalistest kohustustest on KOV võimeline kohe tasuma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi võimekus lühiajalisi kohustusi koheselt täita.
2. Pikaajaline maksevõime		Pikaajalise maksevõime näitajad kirjeldavad nii pikaajalist maksevõimet kui ka võõrkapitali osatähtsust kogukapitalis. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.1. netovõlakoorumus ülemmäärast	$((\text{võlakohustused} - \text{likviidsed varad}) \div \text{põhitegevuse tulud}) \div \text{KOV individuaalne netovõlakoorumuse ülemmäär}$	Näitaja kirjeldab KOVi kasutamata võõrkapitali kaasamise potentsiaali. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
2.2. intressikulude kattekordaja	$\text{põhitegevuse tuleme} \div \text{intressikulu}$	Näitaja kirjeldab KOVi võimet tasuda põhitegevuse tulemi arvelt intressikulusid. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali teenindamise võimekus.

2.3. netovõlg põhitegevuse tulemist	$(\text{võlakohustused} - \text{likviidsed varad}) \div (\text{põhitegevuse tuleml} - \text{intressikulu})$	Näitaja kirjeldab, mitme aasta jooksul on KOV võimeline tasuma enda võlakohustused, kui netovõlg väheneb graafikujärgselt ja põhitegevuse tuleml ning intressikulu jäävad konstantseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi täiendava võõrkapitali kaasamise võimekus.
3. Iseseisvus		Iseseisvus näitajad kirjeldavad sõltuvust välisest finantseerimisest. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest, mille puudumisel võimekus iseseisvalt hakkama saada võib sattuda ohtu.
3.1. mittesihotstarbelised tulud põhitegevuse tuludest	$(\text{põhitegevuse tulud} - \text{saadud toetused (v.a tasandusfond)}) \div \text{põhitegevuse tulud}$	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad mittesihotstarbelised tulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi tulubaasi sõltuvus välistest rahastamisallikatest.
3.2. omatulud tegevuskuludest	$(\text{tegevustulud} - \text{saadud toetused}) \div \text{tegevuskulud}$	Näitaja kirjeldab KOVi omatulude suhet tegevuskuludesse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on KOVi sõltuvus tegevuskulude rahastamisest välistest rahastamisallikatest.
3.3. omatuludest investeeringud	$(\text{investeeringukulud} - \text{põhivara soetuse toetus}) \div \text{investeeringukulud}$	Näitaja kirjeldab KOVi sõltuvust välistest rahastamisallikatest investeeringute ellu viimisel. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suuremal määral toetub KOVi taristu arendamine välistele rahastamisallikatele.
4. Paindlikkus		Paindlikkuse näitajad kirjeldavad võimet reageerida ootamatutele finantsolukordadele. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda vähem on KOVi võimekust, et reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele.
4.1. juhtimiskulude osakaal	$\text{üldvalitsemise juhtimiskulud} \div \text{põhitegevuse tulud}$	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad üldvalitsemise juhtimiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda ebaefektiivsem on KOVi igapäevatöö korraldus.
4.2. likviidsed varade osakaal	$\text{likviidsed varad} \div \text{põhitegevuse kulud}$	Näitaja kirjeldab, kui suure osa põhitegevuse kuludest on KOV võimeline likviidsed varade arvelt katma. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel puudub KOVi likviidsus, et enda põhitegevuse kulusid reserve arvelt katta.
4.3. põhitegevuse tuleml tuludest	$\text{põhitegevuse tuleml} \div \text{põhitegevuse tulud}$	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust ning peegeldab võimet reageerida ootamatutele finantsväljakutsetele. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda nõrgem on KOVi positsioon omavahenditest investeeringuid teostada ja ootamatutes finantsolukordades iseseisvalt hakkama saada.
4.4. majandamiskulude osakaal	$\text{majandamiskulud (v.a teenuste sisseostmisega seotud personalikulud)} \div \text{põhitegevuse tulud}$	Näitaja kirjeldab, kui suure osa moodustavad majandamiskulud põhitegevuse tuludest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda jäigem on KOVi põhitegevuse kulude struktuur ning põhitegevuse tulude ootamatul vähenemisel võib tekkida raskusi põhitegevuse kulude kiireks vähendamiseks, et reageerida ootamatutele finantsolukordadele.
4.5. suurtööandjatest sõltuvus	$10 \text{ suurimalt tööandjalt laekunud tulumaks} \div \text{kogu laekunud tulumaks}$	Näitaja kirjeldab KOVi tulumaksu laekumise sõltuvust üksikute ettevõtjate tegevusest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem osa KOVi maksumaksjatest saavad töötasu ühe töandja käest, mis paneb tulubaasi suurde sõltuvusse üksikute tööandjate tegevusest.
5. Jätkusuutlikkus		Jätkusuutlikkus näitajad kirjeldavad suutlikkust pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid nii praegu kui ka tulevikus. Mida kaugemal on näitajad riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et KOV on pikas perspektiivis finantsiliselt jätkusuutmatu.
5.1. põhitegevuse tulude reaaluurdekasv	$(\text{põhitegevuse tulud}_n \div \text{põhitegevuse tulud}_{n-1}) \div (\text{kaalutud keskmine (THI+EHl+keskmise palga kasvu indeks)})$	Näitaja kirjeldab põhitegevuse tulude reaaluurdekasvu. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda aeglasem on KOVi põhitegevuse tulude kasv võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga.
5.2. KOVi töötajate osakaal	$\text{KOVl (sh SA, MTÜ) valitsussektori töötajate arv} \div \text{maksumaksjate arv}$	Näitaja kirjeldab KOVi valitsussektoris töötavate maksumaksjate osatähtsus KOVi maksumaksjatest. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda madalam on KOVi kui ettevõtluskeskkonna atraktiivsus ettevõtjate seas.
5.3. KOV töötajate palk	$50\% * \text{KOVl töötajate (v.a juhid) töötasu} \div (\text{väljamaksed füüsilistele isikutele} \div \text{maksumaksjate arv}) + 50\% * \text{KOVl töötajate (v.a juhid) töötasu} \div \text{KOV töötajate töötasu Eesti keskmine}$	Näitaja kirjeldab KOVi kõigi töötajate (v.a juhid) sissetulekute suhet KOVi elanike keskmisesse sissetulekusse ning kõigi Eesti KOV töötajate keskmisesse töötasusse. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on tööjõukulude tõstmise surve eelarves ning madalam konkurentsivõime tööturult ja teiste KOVi töötajate hulgas kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste värvata.
5.4. põhitegevuse tuleml amortisatsioonist	$\text{põhitegevuse tuleml} \div \text{amortisatsioon}$	Näitaja kirjeldab KOVi omafinantseerimisvõimekust olemasoleva vara seisundi säilitamiseks. Mida kaugemal on näitaja riskijoonest (väljaspool), seda suurem on oht, et väliste rahastamisallikate puudumisel ei suuda KOV omavahenditest vara asendusinvesteeringuid teostada.

Samuti on võimalik saada lehelt <https://minuomavalitsus.fin.ee> infot sadade kriteeriumite kaudu süstematiseeritud ülevaadet kohalike omavalitsuste teenuste olukorrast.

Veebileht võimaldab:

- ✓ saada ülevaadet iga omavalitsuse teenuste olukorrast ja arenguvõimalustest, et selle pinnal juhtida kohalikku arengut;
- ✓ võrrelda omavalitsuse teenuste tasemeid, mis aitab kaasa kogemuste jagamisele;
- ✓ suurendada ühiskondlikku teadlikkust omavalitsuste teenuste korraldusest ning kodanike informeeritud kaasatust kohalike prioriteetide üle kaasa rääkimisel.

Tabel 7 Järva valla 2020 – 2021 eelarve täitmine KOFS-i kohases eelarvestruktuuris

EELARVE TÄITMINE	2021 täitmine	2022 eelarve	vr 2022/ 2021
Põhitegevuse tulud	15 706 719	16 446 048	4,71
* Maksutulud	8 268 504	8 720 884	5,47
* Kaupade ja teenuste müük	1 238 239	1 179 229	-4,77
* Saadud toetused	6 046 485	6 380 935	5,53
* Muud tegevustulud	153 491	165 000	7,50
Põhitegevuse kulud	-15 302 697	-15 860 609	3,65
* Tööjõukulu	-9 141 954	-9 632 761	5,37
* Majanduskulu	-5 367 620	-5 253 440	-2,13
* Antud toetused	-796 280	-873 308	9,67
* Muud tegevuskulud	3 157	-101 100	-3 302,41
Põhitegevustulem (omafinantseerimise võimekus)	404 022	585 439	44,90
Investeeringustegevus	-1 297 195	-2 662 593	105,26
* Põhivara soetus	62 294	250 000	301,32
* Põhivara müük	-2 891 916	-4 513 311	56,07
* Saadud sihtfinantseerimine põhivara soetuseks	1 782 026	1 991 656	11,76
* Antud sihtfinantseerimine põhivara soetuseks	-201 839	-300 021	48,64
* Osaluste soetus	-52 564	-24 576	-53,25
* Finantstulud ja finantskulud	4 804	-66 341	-1 480,88
<i>sh intressikulud</i>	-77 654	-66 641	-14,18
Eelarve tulem (ülejääk/puudujääk)	-893 173	-2 077 154	132,56
Finantseerimistegevus	142 631	1 437 706	907,99
Võetud laenud	1 169 905	2 480 349	112,01
Laenude tagasimaksed	-1 027 274	-1 042 643	1,50
Muutus likviidsetes varades ("-" suurenes; "+" vähenes)	-1 078 302	-639 448	-40,70

Muutus nõuetes ja muudes kohustustes	-327 760		
---	-----------------	--	--

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised finantsnäitajad:

- ✓ Residendist füüsiliste isikute maksustatavast tulust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 2023. aastal 11,96%;
- ✓ Maamaksumäär 2023. aastal 2,5% maa maksustamishinnast;
- ✓ Uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;
- ✓ Töötasu miinimummäär jääb samale tasemele;

Maksumaksjate arv jääb 4 000 – 4 100 inimese piiresse.

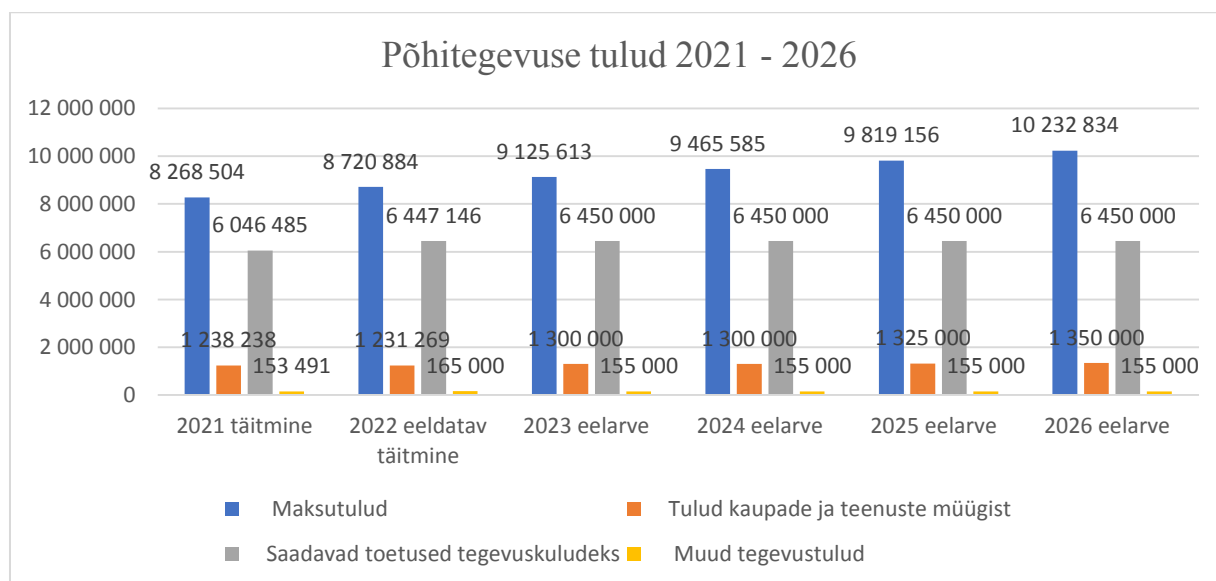
3. EELARVESTRAATEEGIA EELARVE OSAD

3.1. Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud jagunevad neljaks eelarveosaks ning arvestatud on:

- ✓ Üle poole tuludest moodustavad maksutulud – üksikisiku tulumaks ja maamaks;
- ✓ Saadavad toetused – suurimaks on riigi tasandus- ja toetusfondi eraldised – tasandusfond on mõeldud eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks ning toetusfond koosneb erinevatest toetusliikidest, võimaldades maksta õpetajate töötasu, korraldada koolis toitlustamist, maksta sotsiaaltoetusi (toimetulekutoetus, matusetoetus, asenduskodu toetus jne), hooldada kohalikke teid;
- ✓ Tulud kaupade ja teenuste müügist sisalavad hallatavate asutuste omatulusid – suurimad tuluallikad on kohatasud hooldekodus ning haridusteenuste müük teistele omavalitsustele;
- ✓ Muude tegevustulude all on laekumine vee erikasutustasust ning maardlate kaevandamise tasust.

Joonis 5 Põhitegevuse tulude jaotus

Tabel 8 Põhitegevuse tulude jaotus

	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Maksutulud	8 268 504	8 720 884	9 125 613	9 465 585	9 819 156	10 232 834
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 238 238	1 231 269	1 300 000	1 300 000	1 325 000	1 350 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 046 485	6 447 146	6 450 000	6 450 000	6 450 000	6 450 000
Muud tegevustulud	153 491	165 000	155 000	155 000	155 000	155 000
KOKKU	15 706 719	16 564 299	17 030 613	17 370 585	17 749 156	18 187 834

3.1.1. Maksutulud

Maksutulud on füüsilise isiku tulumaks ja maamaks.

Tabel 9 Tulumaksu kasvu prognoos aastatel 2018 – 2026

aasta	laekumine	kasv %
2018	6 535 894	—
2019	7 020 245	7,41
2020	7 228 378	2,96
2021	7 630 830	5,57
2022	8 094 576	6,08
2023	8 499 305	5,00
2024	8 839 277	4,00
2025	9 192 848	4,00
2026	9 606 526	4,50

3.1.2. Kaupade ja teenuste müük

Asutuste omatulud moodustavad aastal 2021 põhitegevuse tuludest 7,9%, kuid 2022. aastal ainult 7,3%. Siit järeldus, et asutused ei ole omatulusid eelarvesse planeerinud ning peavad seda tegema teise lisaeelarvega. 2023. aasta % on planeeritud 7,6%. Kui vaadata meie finantsvõimekuse radarit, siis kõik meie näitajad, mis on ohutsoonis on seotud põhitegevuse tuludega.

See tähendab kokkuvõttes, et peame üle vaatama meie lasteaia tasud, meie üüritulud, meie sotsiaalvaldkonna teenuste hinnad, kõik meie omatulud.

3.1.3. Saadavad toetused

Saadavad toetused moodustavad valla eelarvest olulise osa ca 38%. Laekuvatest toetustest suurima osa moodustavad riigieelarve tasandus- ja toetusfond.

Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Konkreetsele omavalitsusele riigieelarvest kantav summa leitakse valemi alusel, sealjuures on olulisteks parameetriteks tulumaksu laekumine, arvestuslik maamaks, elanike arv eri

vanusegruppide lõikes, hooldajaga laste arv, gümnaasiumiõpilaste arv munitsipaalkoolis, tagamaalisuse koefitsient jm.⁷

Tabel 10 Tasandusfond aastatel 2018 - 2022

aasta	tasandus- fond	muutus
2022	1 639 189	133 700
2021	1 505 489	98 783
2020	1 406 706	384 513
2019	1 022 193	195 888
2018	826 305	

Nagu tabelist näha on, siis aastate lõikes on kõikumine päris tuntav.

Toetusfond toetab kohalikke omavalitsusi konkreetsete ülesannete täitmisel. Toetusfond jaguneb 2022. aastal 3 valdkonna vahel – hariduskuludeks ca 84%, sotsiaalkuludeks ca 4% ja majandusvaldkonnale ca 12%.

Tabel 11 Toetusfond 2018 – 2022

toetuse nimetus	2018	2019	2020	2021	2022
Üldhariduskoolide ülalpidamiseks antav toetus	2 688 035	2 874 877	3 080 979	3 046 141	3 347 628
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööõukulude toetus	146 537	157 034	157 692	157 438	158 344
Sügava ja raske puudega lastele abi osutamise toetus	16 449	13 667	23 637	23 733	23 751
Huvihariduse ja -tegevuse toetus	250 168	227 010	231 772	178 521	142 116
Toimetulekutoetuse maksmise hüvitis	114 012	50 612	29 587	922	8 482
Vajaduspõhise peretoetuse maksmise hüvitis	1 002	0	0	0	0
Sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamise toetus	56 158	0	0	0	0
Matusetoetus	28 601	31 474	31 308	33 477	31 803
Asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	86 705	128 859	138 821	112 614	104 692
Rahvastikutoimingute kulude hüvitis	1 573	1 693	1 050	1 179	1 345
Jäätmehoolduse arendamise toetus	12 501	0	0	0	0
Kohalike teede hoiu toetus	501 295	500 939	1 011 429	500 820	496 972
Tulubaasistabiliseerimise toetus			232 973	116 095	0
KOKKU	3 903 036	3 986 165	4 939 248	4 170 940	4 315 133

Esimese lisaeelarvega eraldatakse vahendeid sotsiaalvaldkonnale juurde 72 132 eurot toimetulekutoetuse maksmiseks seoses Ukraina sõjapõgenikega, kuid oluliselt see valdkondade vahel protsenti ei muuda.

Tabel 12 Tulud aastatel 2021- 2026

⁷ Abifail arvutusteks <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kov/finantseerimine>

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	15 706 719	16 564 299	17 030 613	17 370 585	17 749 156	18 187 834
Maksutulud	8 268 504	8 720 884	9 125 613	9 465 585	9 819 156	10 232 834
sh tulumaks	7 649 339	8 094 576	8 499 305	8 839 277	9 192 848	9 606 526
sh maamaks	615 712	623 308	623 308	623 308	623 308	623 308
sh muud maksutulud	3 454	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 238 238	1 231 269	1 300 000	1 300 000	1 325 000	1 350 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 046 485	6 447 146	6 450 000	6 450 000	6 450 000	6 450 000
sh tasandusfond	1 505 489	1 639 189	1 650 000	1 650 000	1 650 000	1 650 000
sh toetusfond	4 170 940	4 315 133	4 600 000	4 600 000	4 600 000	4 600 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	370 056	492 824	200 000	200 000	200 000	200 000
Muud tegevustulud	153 491	165 000	155 000	155 000	155 000	155 000

3.2. Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulude koostamisel on võetud aluseks hetke olukord ning volikogu poolt vastu võetud otsused.

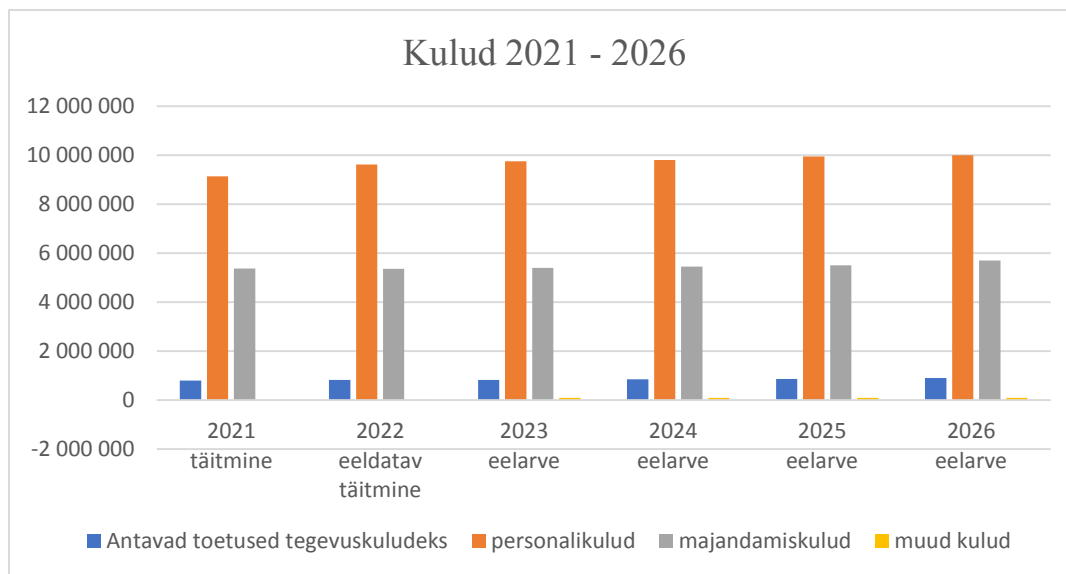
Peamised tegurid, mis annavad võimaluse põhitegevuse kulusid hoida enamvähem samal tasemel:

- ✓ Alaeelarvetes sisemiste ressursside otsimine;
- ✓ Kulude struktuuri optimeerimine;
- ✓ Hoonete, rajatiste maksimaalne kasutamine;
- ✓ Valla poolt võetud kohustuste, mis ei ole seadusega pandud, vähendamine;
- ✓ Valla varadega seotud kulude alandamine varade vähendamise teel;
- ✓ Ühishangete tegemine, mis annaks efekti kaupade tellimisel tsentraliseeritult, kuid ei tooks kaasa suuri halduskulusid.
- ✓ Põhitegevuse kulud sisaldavad toetusi, personalikulusid, majandamiskulusid ja muid kulusid.

Tabel 13 Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	15 302 696	15 821 916	16 080 000	16 200 000	16 420 000	16 700 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	796 280	829 607	830 000	850 000	870 000	900 000
Muud tegevuskulud	14 506 417	14 992 310	15 250 000	15 350 000	15 550 000	15 800 000
sh personalikulud	9 141 954	9 624 547	9 750 000	9 800 000	9 950 000	10 000 000
sh majandamiskulud	5 367 620	5 356 662	5 400 000	5 450 000	5 500 000	5 700 000
sh muud kulud	-3 157	11 100	100 000	100 000	100 000	100 000

Joonis 6 Kulud 2021 - 2026

Tabel 14 Põhitegevuse kulude jaotus %-liselt

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Antavad toetused tegevuskuludeks	5,2	5,2	5,2	5,2	5,3	5,4
personalikulud	59,7	60,8	60,6	60,5	60,6	59,9
majandamiskulud	35,1	33,9	33,6	33,6	33,5	34,1
muud kulud	0,0	0,1	0,6	0,6	0,6	0,6

Antavad toetused tegevuskuludeks on kõik valla poolt antavad toetused – sotsiaaltoetused (sünnitoetus, kooli alustamise toetus, üldhooldusteenuse tagamise toetus, toimetulekutoetus, matuse toetus, hooldajatoetus, isikliku abistaja toetus, energiatoetus jne), toetused õpilastranspordi eest. Toetused moodustavad põhitegevusekuludest 5,2%.

Personalikulud on töötasu, sotsiaalkindlustusmaksed ning erisoodustusmaksuga maksustavad soodustused valla asutuste töötajatele ning moodustavad 59 - 61% põhitegevuse kuludest.

Majandamiskulud on valla asutuste hoonete ülalpidamiskulud, kulud transpordile, heakorrale, teede, tänavatele. Kulud moodustavad 33 - 35% põhitegevuse kuludest.

Muude kulude all on tavaliselt reservfond, mis aasta alguses on sellel kulureal, kuid mille arvelt aasta jooksul tehakse eraldi majandamiskuludesse või toetusteks.

Tabel 15 Kulude kasv aastatel 2021 - 2026

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse kulude muutus	-	3,4	1,6	0,7	1,4	1,7

Tabelist on näha, et 2022. aastal kulude kasv eeldatava täitmise järgi 3,4%. Järgnevatel aastatel jääb see 0,7 – 1,7% vahele. Et tagada valla jätkusuutlikus on vaja meie põhitegevuse kulusid oluliselt vähendada.

3.3. Investeeringustegevus

2021. aasta suurim investeering oli Imavere korterelamu ehitamine. 2022. aastal on suurimaks investeeringuks tänavavalgustuse projekt kogu valla territooriumil. Allpool tabelis on ära toodud 2022 – 2026 eelarvestrateegiasse planeeritud vahendid (arengukavas on välja toodud kõik soovid, mida võiksime kavandada).

Tabel 16 Investeeringustegevus

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-1 297 195	-2 591 537	-1 946 151	-579 076	-589 076	-599 076
Põhivara müük (+)	62 294	345 262	50 000	10 000	10 000	10 000
Põhivara soetus (-)	-2 891 916	-4 614 544	-3 224 453	-340 000	-340 000	-340 000
sh projektide omaosalus	-1 109 889	-2 311 909	-1 757 075	-340 000	-340 000	-340 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 782 026	2 012 011	1 532 378	65 000	65 000	65 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-201 839	-243 849	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-52 564	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576
Finantstulud (+)	82 458	800	500	500	500	500
Finantskulud (-)	-77 654	-66 641	-70 000	-80 000	-90 000	-100 000

Tabel nr 17 Investeeringud 2023. aastal

investeeringu objekt	maksumus kokku	Toetus	Laen	põhitegevuse vahendid
Koeru Teeninduskeskuse energiatõhususe parendamine	347 664,78	191 214,78	156 450,00	
Päinurme rahvamaja energiatõhususe parendamine	366 220,00	201 421,00	164 799,00	
Peetri lasteaia energiatõhususe parendamine	417 837,22	254 880,17	162 957,05	
Skate park Imaveres	69 960,00	47 359,20	22 600,80	
Kaasav eelarve	40 000,00	0,00	0,00	40 000,00

Teede investeeringud vastavalt teehoiukavale	400 000,00	0,00	400 000,00	
Aravete Lasteaed	1 682 771,00	772 503,00	910 268,00	
Hajaasutuse programm	65 000,00	65 000,00	0,00	65 000,00
Aktsiate soetamine	24 576,00			24 576,00
Põhivara soetuseks antav toetus	210 000,00		82 925,15	127 074,85
KOKKU	3 624 029,00	1 532 378,15	1 900 000,00	256 650,85

Aastatel 2024 – 2026 on finantsvõimekus praeguse hetke seisuga selline, et saame lubada endale ainult teede investeeringuid, hajaasutuse programmi ja kaasavat eelarvet.

Juunikuus tõusis euribor ligi seitsmeaastase miinusoleku järel esimest korda nulli, täpsemalt 0,0009 protsendini. Euribori pikka aega (2015 – 2022) kestnud negatiivne tase tähendas aga seda, et laenu olid odavad. Seega peame arvestama sellega, et järgmisel aastal peame hakkama finantskulusid rohkem tasuma.

3.4. Finantseerimistegevus

Tabel 18 Finantseerimistegevus

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Finantseerimistegevus	142 630	1 437 706	800 000	-650 000	-700 000	-600 000
Kohustiste võtmine (+)	1 169 904	6 130 361	1 900 000	500 000	500 000	500 000
Kohustiste tasumine (-)	-1 027 274	-4 692 655	-1 100 000	-1 150 000	-1 200 000	-1 100 000

Järva vald on alati püsinud lubatud netovõlakoormuse piirides. Eeldatavate investeeringute täitmiseks (tabel 17) peab vald võtma laenu 1 900 000 eurot. Hetkel on laenu tagasimaksed planeeritud 1 100 000 eurot.

2022. aastal tehti laenude refinantseerimine ning saavutati väga hea protsendiga uus laen.

Tabel 19 Netovõlakoormus

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Netovõlakoormus (eurodes)	7 605 747	9 454 902	10 450 440	9 858 931	9 118 851	8 230 093
Netovõlakoormus (%)	48,4	57,1	61,4	56,8	51,4	45,3
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	12 565 375	13 251 439	13 624 490	13 896 468	13 311 867	12 731 484
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0	80,0	80,0	80,0	75,0	70,0

Vaba netovõlakoomus (eurodes)	4 959 628	3 796 538	3 174 050	4 037 537	4 193 016	4 501 391
-------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Nagu tabelist näha, siis vald püsib lubatud protsendi piirides, kuid tagasimaksed üle miljoni euro ning see muutub vallale koormavaks.

3.5. Likviidsete varade muutus

Tabel 19 Likviidsed vahendid

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 078 302,24	-411 448,75	-195 538,20	-58 491,01	40 080,07	288 758,23
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	700 677,30	289 228,55	93 690,35	35 199,34	75 279,41	364 037,65

Likviidsed varad näitavad, kui palju aasta lõpu seisuga pangakontodel (kassas) raha oli ning muutus näitab seda, kui palju sellest käibesse suunatakse.

4. INFO EELARVESTRAATEEGIA PERIOODIKS KAVANDATAVATE KOHALIKE MAKSUDE JA MAAMAKSU MUUDATUSTEST

Maks on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustus, mis kuulub täitmisele seaduse või määrusega ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutusu maksumaksja jaoks.

Maksud jagunevad riiklikeks ja kohalikeks maksudeks Riiklikud maksud on FIT ja maamaks.

Kohalikud maksud vastavalt kohalike maksude seadusele on:

- ✓ Reklaamimaks;
- ✓ Teede ja tänavate sulgemise maks;
- ✓ Mootorsõidukimaks;
- ✓ Loomapidamismaks;
- ✓ Lõbustusmaks;
- ✓ Parkimistasu.

Järva vald on kehtestanud oma territooriumil reklaamimaksu. Eelarvestrateegia perioodil ei ole kavas uusi kohalikke makse kehtestada.

5. ÜLEVAADE KOV ÜKSUSEST JA ARVESTUSÜKSUSTEST

Konsolideeriv üksus on Järva vald, kuhu kuulub Järva Vallavalitsus, kui ametiasutus ning hallatavad asutused. Sõltuvad üksused 2021. aastal olid Eesti Piimandusmuuseum SA ning A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel SA.

Arvestusüksuse eelarvestrateegia koostamisel on arvestatud nende üksuste finantsnäitajatega.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad veel Järva Haldus AS ja Valgehobusemäe Suusa-ja puhkekeskus SA, kuid neid siin ei kajastata.

Eesti Piimandusmuuseum SA

SA Eesti Piimandusmuuseum alustas tegevust 1. jaanuaril aastal 2018. Riigireformi eesmärkidest lähtuvalt otsustati Maaeluministeeriumi haldusalasse kuuluvatest muuseumitest luua sihtasutused. Sihtasutuse eelkäija oli Maaeluministeeriumi haldusalasse kuuluv riigimuuseum Eesti Piimandusmuuseum, asutatud 14. juulil aastal 1976. Sihtasutusena täidab Eesti Piimandusmuuseum täpselt samu eesmärke ja ülesandeid ja jätkab sama töökorralduse ning töötajaskonnaga. Tegevuse eesmärkidesse on lisandunud Imavere piirkonna ajaloo talletamine ja eksponeerimine.

Sihtasutus asutati Imavere Vallavolikogu otsusega 15. septembril aastal 2017. Imavere valla õigusjärglane on Järva vald. Sihtasutuse moodustasid Imavere vald, lisandusid SA Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ning OÜ Estonia Farmid. Sihtasutus on eraldiseisev juriidiline isik, oma põhikirja, arveldusarve ning eelarvega.

Muuseumi hooaeg algab maist ja kestab detsembrini. Rahulikum kuu on november. Detsembris tehakse lastele haldjamaad ja seetõttu on külastatavus hea. Jaanuarist-märtsini on muuseumi külastatavus väike.

Muuseum lähtub oma igapäeva tegevustes EHE kvaliteedimärgi põhimõtetest. EHE (Ehtne ja Huvitav Eesti) on ökoturismi kvaliteedimärgis, millega tunnustatakse ja turundatakse loodussõbralikke ning keskkonnasäästlikke maapiirkonnas pakutavaid turismitooteid ja –teenuseid.

Tabel 20 SA Eesti Piimandusmuuseum

	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Eesti Piimandusmuuseum SA						
Põhitegevuse tulud kokku (+)	240 734	228 143	230 000	232 000	234 000	236 000
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	24 632	18 871	20 000	20 000	20 000	20 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	244 685	225 000	228 500	230 000	232 000	234 000
Põhitegevustulem	-3 951	3 143	1 500	2 000	2 000	2 000
Investeermistevõimevus kokku (+/-)	-1 540	-2 873				
Eelarve tulem	-5 491	270	1 500	2 000	2 000	2 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-5 491	270	1 500	2 000	2 000	2 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks		270	1 770	3 770	5 770	7 770
Netovõlakkoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakkoormus (%)	0	0	0	0	0	0

A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA

Sihtasutus A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel on asutatud Eesti Vabariigi ja Albu valla poolt 04.12.2002. Asutamisel teostas riigipoolseid asutajaõigusi Järva Maavalitsus. 01.01.2010 jõustunud Riigivaraseaduse alusel muutus riigipoolsete asutajaõiguste teostajaks Siseministeerium. Regionaalministri 19.03.2010 käskkirjaga nr 41 volitati Järva Maavalitsust esindama Siseministeeriumi tähtajatult sihtasutuse asutajaõigustest ja –kohustustest tulenevate ülesannete täitmisel. 11.02.2016 määrati Kultuuriministeerium Sihtasutuse A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel riigipoolseks asutajaõiguste teostajaks.

Pärast 2017. aasta haldusreformi kuulub muuseum Järva valla konsolideerimisgruppi.

Tabel 21 A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA

	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	180 379	145 813	175 813	160 113	160 113	160 113
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	27 000	15 000	39 700	39 700	27 000	27 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	162 553	145 813	145 813	160 113	160 113	160 113
Põhitegevustulem	17 826	0	30 000	0	0	0
Investeermistegevus kokku (+/-)	-6 400	0	-72 864			
Eelarve tulem	11 426	0	-42 864	0	0	0
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	11 426		-42 864			
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	64 275	64 275	21 411	21 411	21 411	21 411
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0	0	0	0	0

6. ARVESTUSÜKSUSE PÕHITEGEVUSE TULEM

Tabel 22 Põhitegevuse tulem

	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Järva vald						
Põhitegevuse tulud	16 076 200	16 904 384	17 376 726	17 702 998	18 096 269	18 536 947

kokku						
Põhitegevuse kulud kokku	15 658 302	16 158 858	16 394 613	16 530 413	16 765 113	17 047 113
Põhitegevustulem	417 897	745 526	982 113	1 172 585	1 331 156	1 489 834

Põhitegevuse tulem peaks ära katma laenu tagasimaksed ning kui võimalik siis ka investeringud. Aastatel 2021 – 2023 on põhitegevuse tulem alla ühe miljoni, seega ei kata valla laenusid ära. Seega puudub valla ka investeerimisvõimekus oma vahenditest. Selleks, et meie põhitegevuse tulem oleks oluliselt suurem, tuleb väga hoolikalt üle vaadata kõik meie omatulud ning samuti põhitegevuse kulud – koosseisud, hooned, toetused jne kulud.

Selleks et meil jääks vahendeid ka investeringuteks, on vaja üle vaadata meie asutuste koosseisud, arvestada teenuste kasutajate arvu muutustega ning suhtuda säästlikult nii raha, vahendite kui tööaja kasutamisse.

7. ARVESTUSÜKSUSE VÕLAKOOREM

Tabel 23 Netovõlakoormuse näitajad

Järva vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	764 952	353 774	116 871	60 380	102 460	393 219
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	8 306 424	9 744 130	10 544 130	9 894 130	9 194 130	8 594 130
Netovõlakoormus (eurodes)	7 541 472	9 390 357	10 427 259	9 833 750	9 091 670	8 200 912
Netovõlakoormus (%)	46,91	55,50	60,00	55,55	50,24	44,24
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	12 860 960	13 523 507	13 901 381	14 162 398	14 477 015	13 902 710
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,00	80,00	80,00	80,00	80,00	75,00
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	5 319 488	4 133 151	3 474 122	4 328 649	5 385 346	5 701 799

Tabelist on näha, et meie lubatud netovõlakoormuse ülemmäär kuni aastani 2025 on 80%. Võlakoormus on kõige suurem 2023. aastal, kui see on 60%. Et meie põhitegevuse tulem ei ole ülemäära suur, siis laenu juurde võtmisel satub vald keerulisse olukorda, sest siis vaja võtta laenu selleks, et laenu tagasi maksta.

8. TUNDLIKKUSE ANALÜÜS

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistipliini tagamise meetmetega KOFSi vastavaid paragrahve silmas pidades.

sihtfinantseerimine (+)						
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-201 839	-243 849	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-52 564	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576
Finantstulud (+)	82 458	800	500	500	500	500
Finantskulud (-)	-77 654	-66 641	-70 000	-80 000	-90 000	-100 000
Eelarve tulem	-893 172	-1 849 155	-995 538	591 509	740 080	888 758
Finantseerimistegevus	142 630	1 437 706	800 000	-650 000	-700 000	-600 000
Kohustiste võtmine (+)	1 169 904	6 130 361	1 900 000	500 000	500 000	500 000
Kohustiste tasumine (-)	-1 027 274	-4 692 655	-1 100 000	-1 150 000	-1 200 000	-1 100 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 078 302	-411 449	-195 538	-58 491	40 080	288 758
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	-327 760	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	700 677	289 229	93 690	35 199	75 279	364 038
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	8 306 424	9 744 130	10 544 130	9 894 130	9 194 130	8 594 130
Netovõlakoormus (eurodes)	7 605 747	9 454 902	10 450 440	9 858 931	9 118 851	8 230 093
Netovõlakoormus (%)	48,23	57,08	61,36	56,75	51,38	45,25
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	12 565 375	13 251 439	13 624 490	13 896 468	13 311 867	12 731 484
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,00	80,00	80,00	80,00	75,00	70,00

Tabel 25 Järva valla eelarvestrategia arvestusüksusele

	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Järva vald						
Põhitegevuse tulud kokku	16 076 200	16 904 384	17 376 726	17 702 998	18 096 269	18 536 947
Põhitegevuse kulud kokku	15 658 302	16 158 858	16 394 613	16 530 413	16 765 113	17 047 113
Põhitegevustulem	417 897	745 526	982 113	1 172 585	1 331 156	1 489 834
Investeerimistegevus kokku	-1 305 135	-2 594 410	-2 019 015	-579 076	-589 076	-599 076
Eelarve tulem	-887 237	-1 848 885	-1 036 902	593 509	742 080	890 758
Finantseerimistegevus	142 630	1 437 706	800 000	-650 000	-700 000	-600 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 072 367	-411 179	-236 902	-56 491	42 080	290 758
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-327 760	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	764 952	353 774	116 871	60 380	102 460	393 219
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	8 306 424	9 744 130	10 544 130	9 894 130	9 194 130	8 594 130
Netovõlakoormus (eurodes)	7 541 472	9 390 357	10 427 259	9 833 750	9 091 670	8 200 912
Netovõlakoormus (%)	46,91	55,50	60,00	55,55	50,24	44,24
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	12 860 960	13 523 507	13 901 381	14 162 398	14 477 015	13 902 710
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,00	80,00	80,00	80,00	80,00	75,00
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	5 319 488	4 133 151	3 474 122	4 328 649	5 385 346	5 701 799